Korte Mededelingen

Zwarte Stern: bescherming en onderzoek in Ghana

Ghana is één van de belangrijkste Afrikaanse landen voor overwinterende Europese sterns. Vooral in de periode van september en oktober kunnen er vele tienduizenden en zelfs wel meer dan honderdduizend sterns langs de Ghanese kust verblijven. Vooral Visdief, Grote Stern, Dougalls Stern en Zwarte Stern zijn dan zeer talrijk en Ghana is dan ook zeer belangrijk voor al deze soorten. Al jarenlang worden de watervogels geteld in kustlagunes door de Ghana Wildlife Society (een BirdLife partner). Daarbij worden ook de sterns geteld. Deze organisatie zet zich bovendien met succes in voor de bescherming van sterns, die tot op heden door de lokale bevolking op kleine schaal gevangen worden voor consumptie.

In 2000 en 2002 is er hernieuwde aandacht gekomen voor sterns in Ghana. Het Center for African Wetlands, dat gestationeerd is in Ghana, heeft zich tot doel gesteld meer achtergrondkennis te vergaren over sterns in West-Afrika met speciale aandacht voor sternsoorten die in Europa broeden en in Afrika overwinteren. De Zwarte Stern werd daarvoor als gidssoort uitgekozen. Het programma omvat het opzetten van onderzoek- en telprogramma's om informatie over aantallen en ecologie van de desbetreffende soorten te verzamelen. Een belangrijk doel is tevens om lokale vogelbeschermingsgroepen te trainen in begrip en kennis van hun wetlandsystemen. Sterns foerageren met name op zee en rusten in de wetlands langs de kusten. In meer of mindere mate foerageren ze ook in de kustlagunes. De relaties tussen de zee en deze wetlands worden hierdoor duidelijk en de bescherming van zee en de rijke visbestanden aldaar wordt maatschappelijk onderkend door het werk aan sterns. De lokale vissers zijn net zo afhankelijk van de zee als de sterns en in veel situaties gebruiken de vissers de sterns om goede visgronden op zee op te sporen.

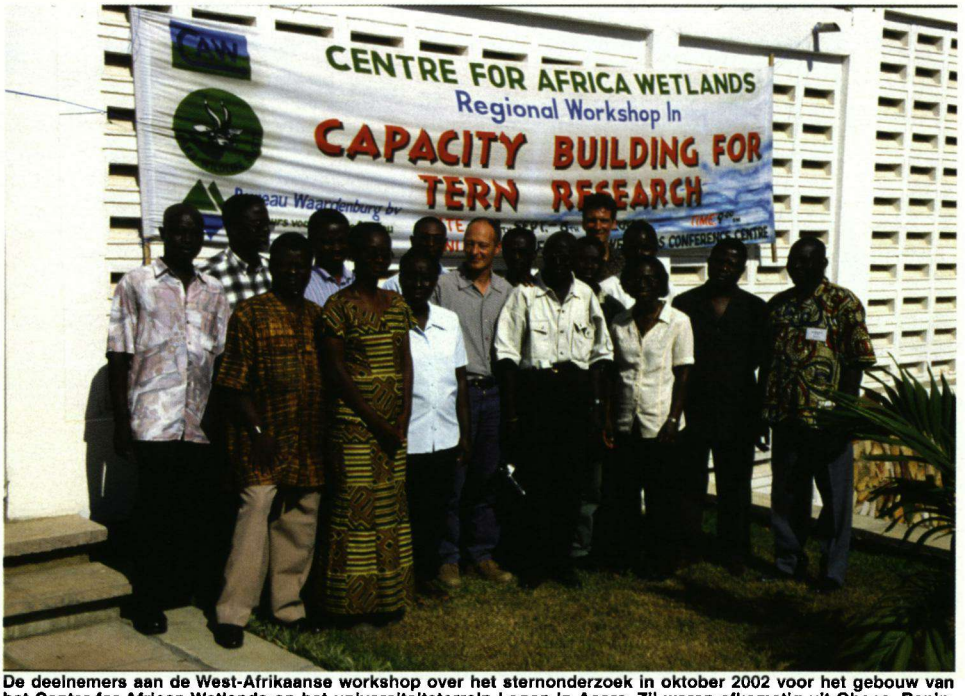

De deelnemers aan de West-Afrikaanse workshop over het sternonderzoek in oktober 2002 voor het gebouw van het Center for African Wetlands op het universiteitsterrein Legon in Accra. Zij waren afkomstig uit Ghana, Benin, Senegal en Nederland. Foto: Chris Gordon.

Om deze reden is in 2000 een studie uitgevoerd naar Zwarte Sterns en de relaties tussen zee, wetlands en vissers (Van der Winden et al. 2002). Tevens werd de mogelijkheid onderzocht om meer deelnemers uit andere West-Afrikaanse landen te betrekken bij onderzoek en bescherming omdat ook in andere landen overwinterende sterns onder druk staan. Dit heeft ertoe geleid dat op een internationaal symposium in Accra in oktober 2002 de West-Afrikaanse Stern Werkgroep werd opgericht als onderdeel van het Center for African Wetlands. Deelnemers uit Senegal (Direction Parcs Nationaux), Ghana (Center for African Wetlands, Ghana Wildlife Society), Benin (Centre de Recherche Ornithologique et de l'Environnement) en Nederland (Bureau Waardenburg) waren vertegenwoordigd op dit symposium. Wederzijds is informatie uitgewisseld en de afgevaardigden uit Senegal, Ghana en Benin zijn getraind in het gebruik van computerprogramma's voor de verwerking van hun veldgegevens. Tijdens de aansluitende veldwerkdagen in de Densu-delta zijn telmethoden en basale methoden voor ecologisch onderzoek geoefend. De rijkdom van het gebied bleek uit de aanwezigheid van vele duizenden sterns waaronder ongeveer vijfduizend Zwarte Sterns. Tijdens ringwerkzaamheden werden onder andere Visdieven met Nederlandse ringen gevangen en van de Dougalls Stern werden zowel vogels uit Groot-Brittannië als de Azoren gevangen. De sterns die langs de kust foerageren, bleken in belangrijke mate gebruik te maken van lokale vissers die hun netten het strand op trekken. Uit systematische waarnemingen bleek dat de sterns slechts weinig vis uit de netten haalden tijdens deze activiteiten. Zij waren vooral uit op de ontsnapte vissen of zij zochten de vissen die door de opwerveling beschikbaar kwamen achter de netten.

Het symposium werd georganiseerd door het Center for African Wetlands en gefinancierd door het Nederlandse ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De intentie is om frequenter uitwisselingsprogramma's tussen de West-Afrikaanse landen te organiseren, waardoor onderling kennis kan worden uitgewisseld. Ook kunnen zo de trekbewegingen en de belangrijke gebieden voor sterns beter in kaart gebracht worden.

Meer informatie over dit onderwerp is de

Een groepje Zwarte Sterns foeragerend op larven van *tilapia* in een brakwaterlagune in de Densu-delta, aan de rand van Accra, oktober 2002. Foto: Martin Poot.

vinden op internet (*http://www.buwa.nl*) en in: **Winden, J. van der, S.K. Nyame, Y. Ntiamoa-Baidu & C. Gordon (2002):** Black Terns in Ghana; results of an exploratory survey for future Black Terns studies in coastal wetlands. Bureau Waardenburg report 01-052. Bureau Waardenburg, Culemborg; Center for African Wetlands, Accra; Ghana Wildlife Society, Accra.

■ Jan van der Winden en Martin Poot, p/a Bureau Waardenburg, Postbus 365 4100 AJ Culemborg, e-mail: j.van.der.winden@buwa.nl.